

Filosofia compartida

Avui tenim una visió estereotipada de la filosofia i els filòsofs, lligada a la seva dimensió escolar en el sistema educatiu i a l'ocupació professional dels que la practiquen. Tanmateix, no sempre ha estat així. La dedicació dels filòsofs a l'ensenyament és un fenomen relativament recent, de poc més de dos-cents anys. Filòsofs tan rellevants del pensament modern com Descartes, Leibniz o Spinoza no van ser pas professors, com no ho eren tampoc bona part dels seus contemporanis, i així havia passat durant segles, llevat de moments molt concrets com el viscut pels grans escolàstics universitaris del segle XIII o, en alguns casos significatius d'èpoques recents, com Xavier Zubiri o Maria Zambrano.

La filosofia occidental va néixer als carrers, les places i els camins. Plató va dramatitzar, en els seus diàlegs, escenes de la pràctica filosòfica de la seva època: un personatge es trobava, en els llocs més inversemblants, normalment amb Sòcrates, gairebé sempre a peu dret i, mentre anaven caminant, passaven revista a qüestions de gran transcendència especulativa moguts per alguna urgència del present. La filosofia, en aquell moment fundacional, no era un saber establert i transmes que calia ensenyar i que es podia aprendre, sinó una pràctica reflexiva que s'articulava a través de la paraula compartida entre diversos participants. Llegir, encara avui, els diàlegs platònics, permet descobrir el desplegament dialèctic d'un pensament que avança a través de les aportacions singulars de cadascú dels conver-

sadors, en franca i sincera contraposició de punts de vista diversos, a la recerca d'una veritat compartida a la qual només es pot accedir en el marc de la conversa. Una pràctica als antípodes de la reflexió autista i entotsolada que una caricatura inexacta i sobretot injusta ha acabat per bastir.

Segurament per això Witold Gombrowicz va dir, en aquesta delícia que és el

seu *Curs de filosofia en sis hores i quart* (que acaba de traduir per primer cop al català Àtic dels Llibres), que "no es tracta de preguntar si cal filosofar o no. Filosofem perquè és obligatori. És fatal. La nostra consciència es planteja qüestions i hem d'intentar resoldre-les". I és que, en realitat, com ell mateix reconeix, "la filosofia deixa de ser un exercici intel·lectual per entrar en contacte directe amb la vida".

I és ben curiós el que passa. Perquè es durant l'estat actual d'amenaça ben real per a la filosofia en el sistema educatiu, a causa del disbarat monumental que és la llei Wert, que només per això mereix un capítol destacat en la història de la infàmia ibèrica (per dir-ho parafrasejant Borges), quan la filosofia, al nostre país, està demostrant una vitalitat i una energia envejables. Un procés semblant al que afecta la creativitat emergent a la ciutat de Barcelona en l'àmbit de les arts visuals: mentre alguns s'entesten a propagar la idea que la ciutat és un desert cultural, només perquè els models institucionals han renunciat a ser una etapa més de les franquícies de les exposicions blockbuster, s'estan produint, sense fer massa soroll, iniciatives admirables de renovació des de la base del teixit creatiu i expositiu de la ciutat que són seguides amb més atenció i complicitat per observadors internacionals que per bona part dels esquivadors locals.

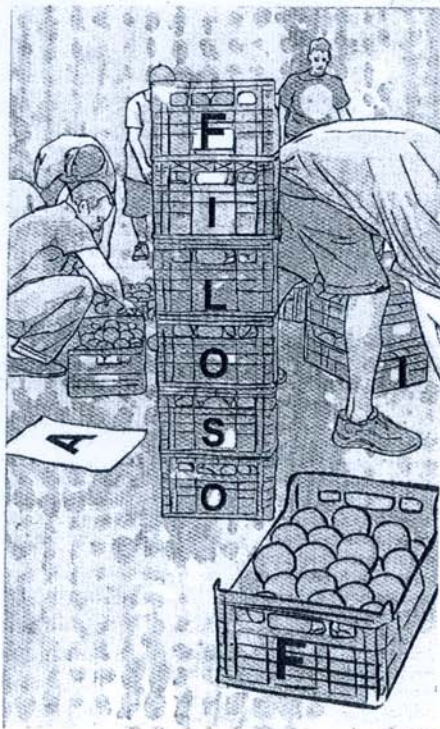
En aquest sentit, en les darreres setmanes han tingut lloc diverses iniciatives de filosofia compartida que, per si soles, revelen, efectivament, alguna co-

sa molt semblant a un corrent de fons. En primer lloc, la segona edició del festival de filosofia Barcelona Pensa, que ha ocupat durant una setmana, amb un immens èxit de públic, diversos espais de la ciutat, des de bars i centres cívics fins a llibreries, per fer-hi xerrades, converses, presentacions i debats d'un enorme interès. En segon lloc, amb ocasió del dia mundial de la Filosofia, un grup de professors de filosofia d'una dotzena d'instituts de Girona han mobilitzat gairebé cinc-cents estudiants de batxillerat per reflexionar al voltant de la "Imatge, veritat i poder", després de setmanes de treball, per oferir, com a cloenda, una jornada de debats i de presentació de ponències en la qual, al teatre Municipal de Girona, es va fer la lectura pública de les millors aportacions dels estudiants en un ambient festiu i multitudinari realment emocionant. En

En l'estat actual d'amenaça en el sistema educatiu és quan la filosofia demostra una vitalitat i energia envejables

tercer lloc, al febrer tindrà lloc la tercera Olimpíada de Filosofia de Catalunya, aquest any sobre la bellesa, amb dissertacions d'alumnes de centres educatius del país. I, finalment, acaba d'aparèixer el primer número de *Filosofia, ara!*, una revista de divulgació filosòfica en català (disponible a Filosofia.cat), coordinada per Xavier Serra i inspirada per *Philosophy Now* i *PhiloMag*, que suposa una iniciativa inèdita entre nosaltres i que caldrà seguir molt de prop.

Si la filosofia continua sent més necessària que mai és, potser, perquè ha redescobert, amb entusiasme, els beneficis de la seva vida compartida. Als carrers, les places, els camins i els cafès, on passa la vida. ■





Alumnes de batxillerat que van participar en la jornada, ahir al centre cultural La Mercè de Girona ■ JOAN SABATER

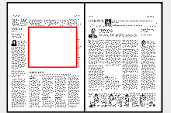
Jornada de filosofia amb 250 joves

■ La vuitena edició va girar al voltant de qüestions d'antropologia

N.A.
GIRONA

Més de 250 estudiants de segon de batxillerat de sis centres educatius de les comarques gironines van participar ahir en la 8a Jornada de Filosofia de Secundària que se celebra a Girona. Van prendre-hi part alumnes dels instituts Narcís Xifra i Santa Eugènia de Girona, de Cassà de la Selva, Rafael de Campalans d'Anglès, Salvador Espriu de Salt i Vila-

blareix. El títol d'aquesta jornada va ser *Què ens fa humans? Deixa'm-ho pensar!* Una part de la jornada va tenir lloc a la Facultat de Lletres i la segona part, a La Mercè. Allà, Oriol Ponsatí-Murlà, professor de la Facultat de Filosofia de la UdG, va parlar sobre "La mentida que ens humanitza. Estratègies de construcció de la personalitat". Els joves van presentar les seves comunicacions al voltant de la qüestió "Animal, humà, avatar. És aquesta la nostra evolució?" i es van lliurar els guardons a les millors exposicions. La jornada es va cloure amb unes actuacions musicals. ■



Tribuna

Xavier Serra i Besalú. Professor de filosofia - @xserra

Humans, per ara

Fukuyama ha advertit que, “des de fa algunes dècades, un moviment d’alliberament estrany ha crescut en el món desenvolupat. Els seus croats tenen un objectiu molt més alt que els defensors dels drets civils, feministes o dels homosexuals. Volen alliberar la raça humana de les seves limitacions biològiques”. Fa poc, el 16 de desembre, més de 250 adolescents, reunits a la 8a Jornada de Filosofia de Girona (filo.segirones.cat/jf16), han analitzat aquesta qüestió: “Què ens fa humans?”. Nois i noies de 2n de batxillerat, de sis instituts, que estudien la tendència cultural, científica i intel·lectual que defensa un millorament exponencial de les capacitats dels humans. El transhumanisme (H+) no és ja una utopia sinó un projecte concret, amb resultats i calendari: vegin, si volen, la web de *Proyecto Avatar 2045* (2045.com) i comprovin-ho.

ELS ALUMNES, PRIMER als seus instituts i amb una plataforma Moodle, i successivament en entorns acadèmics com el de la Universitat de Girona, hi han aprofundit de valent. Entre les comunicacions guardonades, la Zoubida, una noia de Salt, es-

criví: “Jo accepto ser una persona feble i imperfecta, accepto el cicle de la vida: sé que al final he de morir, si no és per una cosa serà per una altra, i això està bé. Morir, riure, viure, plorar, sentir-se bé, patir, tot això està bé. ¿Quina gràcia tindria viure sabent que ho acabaràs fent tot, perquè tens tot el temps del món i perquè tot és fàcil i no et suposaria cap esforç?”; i conclou que ens estem ficant “en una presó nosaltres mateixos, deixant a fora la llibertat [...] de ser humans”. En aquesta jornada hem après tantes idees!

ELS ALUMNES HAVIEN ESTAT INTERROGATS de manera provocativa: “Animal, humà, avatar. És aquesta la nostra evolució?”. Donem per suposat que – amb intervenció divina o no – venim del mico i que hem arribat on som; doncs bé, ara se’ns presenta un altre salt, el d’uns nous éssers intel·ligents que transcendirien els humans. Per als entusiastes, afegir algunes pròtesis serà un joc de nens; el que cal és l’eugenèsia, la nanotecnologia i les implantacions de microxips, els fàrmacs que amplien les capacitats... i arribar a una existència postbiològica, ja sigui pel bolcat del cervell d’un humà

en un ordinador o bé constituint realitats híbrides, en part orgàniques i en part cibernètiques. Això es tracta ja a pel·lícules i sèries, *Black Mirror* o *Humans*.

EL DUALISME CARTESIÀ dut a l’extrem fa que allò corporal no entri en la definició de l’essència humana. No són les màquines el perill, ho som nosaltres. Segur que gaudeixen amb les xerrades *TED Talks* (ted.com). Si poden, vegin *Tots som ciborgs*, d’Amber Case. Ella planteja una nova antropologia positiva, en la qual “no és que les màquines estiguin prenent el control, sinó que ens estan ajudant a ser més humans, a connectar-nos mútuament”.

La cultura del millorament està arrelada en l’ésser humà des de sempre, però ara s’ha tornat exponencial. Hem de conservar el sentit de l’humor i l’esperit crític, i no pensar en una vida intel·ligent entesa com una mena d’immortalitat cibernètica. Fukuyama va qualificar l’H+ com “la idea més perillosa del món”, perquè ells “creuen saber què constitueix un bon ésser humà”, una nova espècie sintètica. Ni jo, ni la meua alumna guardonada, ho voldríem, això. Som humans. I vostès?